

ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Садовська І. Б., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Висвітлено питання значимості управлінської звітності для потреб сучасного аграрного менеджменту. Визначені основні вимоги до порядку формування показників і форматів внутрішньогосподарських звітів.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Звітність є системою узагальнення даних чи інформації (опрацьованих даних). В залежності від користувачів розрізняють зовнішню і внутрішню облікову звітність, інформаційною базою якої є бухгалтерський облік. Як правило, зовнішня звітність чітко регламентована нормативними актами, якими встановлено її формати, вимоги до складання, порядок та терміни подання. Внутрішня звітність формується на запити менеджменту, її формати і набір показників не регламентовані. Враховуючи практичний досвід управління сільськогосподарськими підприємствами в ринкових умовах і недостатність інформаційного забезпечення в прийнятті управлінських рішень, особливої значимості набула проблема формування такої внутрішньогосподарської звітності, яка б містила оптимальний набір показників і можливість оперативного її подання. Таким чином, перед науковцями постає завдання: розробити і обґрунтувати такі форми внутрішньої звітності та методикку їх складання, які б забезпечили управлінський персонал підприємства потрібною обліковою інформацією, здатною не лише висвітлювати минулі події, але й попереджувати ризикові ситуації і оцінювати альтернативні рішення. Передумовою розробки форм внутрішньої звітності є окреслення вимог щодо її формування і представлення користувачам.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Серед видатних вчених, які здійснили вагомий внесок у розвиток методик формування внутрішньої звітності слід відзначити Бутинця Ф.Ф., Нападовську Л.В., Хомина П. Я., Хорунжий Л.І. Їх науковий внесок є безумовним надбанням, проте, час вносить свої корективи у розвиток економічних відносин, які по особливому відчутні в управлінні сільськогосподарськими підприємствами. Відповідно, проблема формування внутрішньогосподарської звітності і вимог до неї набуває все більшої актуальності і першочергового вирішення.

Цілі статті. Метою статті є висвітлення питань значимості внутрішньогосподарської (управлінської) звітності для потреб сучасного аграрного менеджменту та визначення і обґрунтування основних вимог до порядку формування показників і форматів внутрішньогосподарських звітів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Самі по собі дані бухгалтерського обліку не можуть використовуватись в процесі управління підприємством без попередньої їх систематизації на запити менеджменту. Узагальнення даних бухгалтерського обліку є процесом складання звітності визначених форматів. Суть звітності висвітлена в багатьох економічних та облікових джерелах.

Лень В.С., Гливенко В.В. стверджують, що звітність - це система узагальнених і взаємопов'язаних економічних показників поточного обліку, які характеризують результати діяльності підприємства за період [1, с.5].

Чебанова Н.В., Чупир Т.Я., Василенко Ю.А. вважають, що звітність – це облікові записи, які дають можливість проаналізувати господарську діяльність; джерело інформації для аналізу підсумків діяльності підприємства, оцінки використання ресурсів, фінансового стану, виявлення резервів зниження витрат виробництва та росту рентабельності [2, с.34].

Як стверджує професор Верига Ю.А., звітність – це система узагальнюючих та взаємопов'язаних показників, яка подається у вигляді різного типу таблиць та текстового матеріалу за допомогою яких визначається фінансовий стан, результати діяльності підприємств тощо [3].

Хомин П.Я. вважає, що звітність підприємств – це система показників, що охоплює і характеризує результати їхньої виробничо-фінансової діяльності за певний період [4, с.4].

Розглянувши окремі визначення суті звітності, можна визначити два напрями її трактування: з одного боку, вона є економічною інформацією про фінансовий стан, виробничу і фінансово-господарську діяльність підприємства, а з іншого – звітність як елемент бухгалтерського обліку – це метод узагальнення і подання інформації про результати діяльності підприємства. Звітність включає не тільки систему економічних показників, а й сукупність способів і прийомів узагальнення даних обліку та фінансового стану підприємства. Отже, це не тільки впорядкована система економічних показників, які відображають умови та результати виробничої і фінансово-господарської діяльності підприємств за звітний період, а й сукупність способів та прийомів узагальнення даних поточного обліку для управління. Вважаємо за доцільне внутрішньогосподарську звітність називати управлінською, що більшою мірою характеризує її сутність і призначення для користувача.

Слід зазначити, що донедавна превалюючим був термін "бухгалтерська" звітність. Його за останні роки у вітчизняній літературі майже витіснив термін "фінансова" звітність. Складовими частинами бухгалтерської є статистична, фінансова, податкова, а також внутрішня управлінська звітність.

Внутрішня звітність використовується для оперативного управління виробничо-фінансовою діяльністю. Виробничі підрозділи підприємств (бригади, ланки, дільниці, цехи) подають менеджерам і керівнику спеціальну управлінську звітність про хід виробничих процесів безпосередньо на місцях. Внутрішніми користувачами управлінської звітності є: керівники різних рівнів управління, фінансова служба, бухгалтерський персонал та працівники підприємства. (Рис. 1) Керівництво підприємства бажає отримати інформацію з

метою вчасного прийняття рішення щодо керування, планування, визначення напрямів розвитку та попередження ризикових ситуацій.

Рис. 1. Основні внутрішні користувачі управлінської звітності та їх інформаційні потреби

Інформація, яка надається в управлінських звітах, повинна бути дохідлива і розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у її сприйнятті.

Надмірна деталізація і періодизація звітності замість сприяння обґрунтованості управлінських рішень, як правило, зумовлювала лише непродуктивні витрати робочого часу як працівників бухгалтерського обліку, так і управлінців різних рівнів на рутинну обробку таких звітних даних.

На нашу думку, існує ряд недоліків відносно інформаційного забезпечення користувачів управлінської звітності, і особливо у не фінансовій інформації:

- оцінки якості управління підрозділами підприємства;
- неоднозначне розуміння представлених у звітності показників виконавцями і користувачами.

Важливим питанням є вивчення і конкретизація переліку вимог, які ставляться до управлінської звітності як в міжнародній, так і у вітчизняній практиці ведення управлінського обліку. Зазначимо, що законодавчо закріплені вимоги до складання фінансових звітів. Так, із пунктів 14-17 П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" впливають якісні характеристики фінансової звітності:

- дохідливість та однозначне тлумачення інформації, яка подається у фінансових звітах за умови, що користувачі мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;

- доречність інформації у фінансовій звітності, яка впливає на прийняття рішень користувачами;

- достовірність. Достовірною вважають інформацію, яка не містить помилок та спотворень, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності;

- зіставність, що дає можливість користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди і фінансові звіти різних підприємств [5].

Хомин П.Я. наводить основні критерії формування системи управлінських звітних показників: адекватності, нейтральності, доказовості, точності, значимості, цінності, стабільності, актуальності, детальності, гнучкості, повноти, лаконічності, доступності, економічності [4].

Зазначені критерії дають змогу конкретизувати окремі принципи підготовки та якісні характеристики звітності підприємств, але представлені досить деталізовано.

На наш погляд, до формування управлінської звітності сільськогосподарських підприємств основними вимогами є наступні:

- своєчасність складання і подання управлінських звітів, що обґрунтовується необхідністю швидкого реагування користувачів на відхилення від нормативів, бюджетів, галузевих показників та попередження ризикових ситуацій;

- достовірність і точність розрахунку показників управлінської звітності, що сприятиме посиленню аналітичної і контрольної функцій обліку в системі сучасного аграрного менеджменту;

- співставність показників управлінської звітності з відповідними бюджетами, що базується на єдиній методології розрахунку економічних показників для забезпечення єдиної системи прогнозування, планування, бюджетування, контролю і аналізу;

- оптимальність вибору показників і представлення їх в послідовності вагомості для поставлених користувачами цілей. Великий обсяг звітної інформації створює так званий «інформаційний шум» і не дає можливості

зосередитись на важливих завданнях, які потребують першочергового вирішення;

- економічність звітної інформації, яка може проявитись у повній мірі лише при умові формування звітних показників за науково-обґрунтованою системою. Причому дану вимогу слід розуміти не прямолінійно, виходячи із зменшення абсолютних витрат на формування і функціонування системи звітності, але як ефективне забезпечення необхідного обсягу інформації при мінімально можливих витратах на неї.

Вище зазначені вимоги є основними принципами оцінки системи показників управлінської звітності.

Висновки. Правильна й достовірна управлінська звітність забезпечується лише в тому випадку, коли всі її форми складені на основі даних бухгалтерського обліку, тобто первинних документів. Тому, головною умовою для забезпечення вимог щодо формування управлінської звітності, є належна організація бухгалтерського обліку в підприємствах і чітке окреслення запитів користувачів.

Застосування у багатьох сільськогосподарських підприємствах власних довільних форм облікових реєстрів, якими і є управлінські звітні форми, як правило, призводить лише до зайвих витрат робочого часу на їх заповнення внаслідок додаткових рутинних вибірок потрібних даних з непристосованих для цього документів, помилок і затягування термінів подання звітності. Тому, враховуючи визначені нами вимоги до формування показників звітності, стає очевидною потреба в розробці єдиних галузевих форм внутрішньої управлінської звітності з метою посилення ролі обліку в системі управління сільськогосподарською діяльністю.

Література:

1. Лень В.С., Гливенко В.В. Звітність підприємства: Підручник. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. -612 с.
2. Чебанова Н.В., Чупир Т.Я., Василенко Ю.А. Фінансова звітність підприємств: Навчальний посібник. - Х.: Фактор, 2006. - 444 с.
3. Звітність підприємств. Навчальний посібник / За ред. професора Вериги Ю.А. - Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 656 с.
4. Хомин П.Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського та податкового обліку: Монографія. – Тернопіль.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерств фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 (зі змінами і доповненнями) .